

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

נח (חלק י — שיחה א)

יוצא-לאור למחזור הראשון מלימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת נח, ל תשרי-ו מרחשון, ה'תשפ"א (א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2020

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

נח

טובה") – ואיך הספיק האור שנכנס ע"י חלון אחד או אבן טובה אחת – לכל התיבה, שהי' שלש מאות אמה ארכה, חמשים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה!⁵

(ב) וביותר יקשה: כתוב „קנים תעשה את התבה“ ופרש"י: „מדורים מדורים לכל בהמה וחי“ ו„תחתיים שניים ושלשים“. וא"כ, אפילו אם נדחוק אשר החלון שעשה נח הי' גדול ביותר, מכל מקום, איך יתכן שחלון אחד? יאיר „מדורים מדורים וכו“?

(ג) ידוע, שרש"י מפרש ב' פירושים בענין אחד באם כל אחד מהפ"י רושים לבדו אין בו כדי ליישב הכתוב לפי פשוטו בכל הפרטים; ומה שקשה לפי' האחד, אין להקשות לפי' השני; והפ"י הראשון הוא הקרוב יותר לפשוטו של מקרא. ועפ"ז בנדוד: מה

א. עה"פ¹ „צהר תעשה לתבה“, מפרש רש"י: „צהר – י"א חלון וי"א אבן טובה המאירה להם“.

בפשוטו כוונת רש"י היא – שמפרש² „צהר“ כמו „צהריים“³, אור. ופי' הכתוב הוא, שהקב"ה ציווה לנח לעשות דבר שע"י יהי' אור בהתיבה, ומביא רש"י ב' פירושים מה הי': „י"א חלון“ – שעל ידו יכנס אור בהתיבה, ולכן נקרא החלון כאן בשם „צהר“; וי"א אבן טובה (ולמה נקראת כאן „צהר“? מוסיף רש"י) המאירה להם“.

וצלה"ב:

(א) בקרא כתיב „צהר“, בלשון יחיד (ועד"ז פרש"י⁴ בל' יחיד: „חלון“, „אבן

(1) פרשתנו ו, טז.

(2) וכ"פ בראב"ע, רד"ק ועוד.

(3) ראה פרש"י: פנחס כו, יג. מקץ מג, טז.

ועד „זוהר“. וראה ת"א.

(4) ובפרט שרש"י משנה* מלשון הגמ' (סנה' קח, ב. ירושלמי פסחים פ"א ה"א (לפי' הפ"מ שם שזה הי' „הצהר“)): אבנים טובות ומרגליות. ובב"ר פרשתנו (לא, יא): מרגליות.

בראב"ע כאן: וי"א כי רבים היו והכתוב אחז דרך קצרה. וראה גם בתו"ת כאן: דבאמת היו חלונות הרבה, והפ"י חלון – מין חלון כמו ויהי לי שור וחמור (ר"פ וישלח).

אבל [נוסף לזה, שא"כ הו"ל לרש"י לכתוב

חלונות (בל' רבים), ולא לסמוך על מה שמפרש לקמן בפ' וישלח שם, הר"ן מזה שרש"י משנה מלשון הש"ס וכו' וכי „אבן טובה“ בל' יחיד, מוכח שמפרש תיבת „צהר“ בל' יחיד.

(5) שם, טו.

(6) שם יד. שם טז.

(7) בנוגע ל„אבן טובה“ י"ל (ע"ד הפשט*) שהיו מוליכים עמהם „אבן טובה“ לכל מדור וכו' (ראה לקמן ס"ג). אבל דוחק גדול לומר שזה הי' כל האור שהי' בכל התיבה. ועוד: הרי גם בניו עזרו אותו ליתן מזונות להבהמות וכו' ואיך הי' אור לכולם בכ"א?

(* משא"כ בסנהדרין (שם): קבע בה וכו'.

ואף את"ל שדוחק לפרש "צהר" מלשון "יצהר"; וגם קשה לשון הכתוב "צהר תעשה לתבה" – אבל לאידך, הרי דוקא לפירוש זה תתישב התמי' האמורה. ועכ"פ, הו"ל לרש"י להביאו כפירוש שלישי?

ב. לקמן עה"פ¹¹, "ויום ולילה לא ישבותו" פרש"י: "מכלל ששבתו כל ימות המבול שלא שמשו המזלות ולא ניכר בין יום ובין לילה". ועפ"ז תמוה ביותר – כמו שהקשה הרא"ם¹², "מה תועלת חלון התיבה אם לא הי' אור בכל יום מימי המבול?!"

והנה, מפרשי רש"י¹³ תירצו, דכוונת "לא שמשו המזלות" היא לתנועת הגלגלים, היינו שכל ימות המבול נתבטל היקפם וסיבובם, אבל הי' קצת אור בעולם.

אולם כבר נתבאר כמ"פ שרש"י כתב פירושו בסגנון ברוך, באופן שגם בן חמש (למקרא) לא יטעה בכוונתו. ובנדוד"ד: פירוש הפשוט של דבריו "מכלל ששבתו... שלא שמשו המזלות" הוא, שלא עשו שימושם ותפקידם – "להאיר על הארץ"¹⁴, ולא רק שנת-בטלה תנועת הגלגלים.

לכאורה יש מקום לתרץ קושיית הרא"ם, ולפרש שכוונת רש"י (ע"ד

הם הקושיים בשני פירושים אלו שבשבילים הוזקק רש"י להביא שניהם?⁸ ובמה קרוב יותר הפי' הראשון לפשוטו של מקרא מהפי' השני?

ד) עפ"י הכלל האמור (דבכל אחד מפירושו מיישב רש"י מה שקשה לפירוש השני) מובן, דכאשר יש קושיא לשני הפירושים, ויש פירוש שלישי המיישב קושיא זו, יביא רש"י גם את הפירוש השלישי [אף אם גם בפי' זה ישנו דבר הקשה – ועוד קשה יותר מהקושיים שבב' פירושים הראשונים, שלכן יבוא פי' זה ברש"י כפירוש שלישי]⁹.

ועפ"ז בנדוד"ד: כיון שלב' הפירושים קשה כנ"ל, דאיך האירו חלון א' ואבן טובה א' את כל התיבה – מדוע לא פרש"י (כפירוש החזקוני ד), "צהר" מלשון "יצהר" – שמן; וכוונת הכתוב היא, שנח יביא שמן לתיבה, בכדי שיוכל להדליק בה נרות להאירה?¹⁰

8) ברא"ם וגו"א ולבוש האורה כאן שלמ"ד "חלון" קשה למה הוא לא כתב חלון וכמ"ש (פרשתנו ח, ו) "ויפתח נח את חלון התבה"

– אבל ע"ד הפשט אי"ז קושיא, דהציווי הי' רק בנוגע לאור, (ולא להכנסת אור, חפצים וכיו"ב) ולכן נאמר "צהר" המורה על אור (וראה גו"א ודברי דוד כאן). אלא שלאחרי שכבר נעשה לצהר (ראה פרש"י שם) נשתמש בו גם לענין אחר – שילוח העורב – שהרי הי' בדרך ממילא – "חלון".

9) לדוגמא: פרש"י מקץ מא, מג ד"ה אברך (נתבאר בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 204 ואילך. וראה גם בלקו"ש שם ע' 41, 259).

10) ולכא' דוחק לומר (כבלבוש האורה כאן) דכיון "שתרד התיבה ותעלה בעת שטיפת המים" יטה השמן ויכבה האור (ועד"ז – שעוה או שמן קרוש "לפעמים יכבה פתאים"). וראה פי' הרד"ק שבהערה 22.

11) פרשתנו ח, כב.

12) שם. וראה גם בחזקוני וטור הארוך כאן. בטור הארוך תירץ דלמ"ד חלון "הוצרך לחלון לכמה דברים וכן מצינו לבסוף שהוצרך לו בשליחות העורב כו" – אבל לכא' מזה שהציווי הי' "צהר תעשה" מוכח שבניקור הי' בשביל אור (ראה לקמן ט"ג).

13) שפ"ח ומשכיל לדוד שם.

14) בראשית א, טו.

ג. והביאור בכ"ז:

בציווי הקב"ה לנח על עשיית התיבה, לא נאמרו כל פרטי הענינים שהיו בעשייתה. לדוגמא: מפורש בקרא²⁰, "ויסר נח את מכסה התבה", ולא מצינו שהקב"ה יצווה את נח לעשות המכסה. כן להפ"י צוהר אבן טובה – לא מצינו שנצטווה לעשות החלון שנזכר אח"כ. וכן לא מצינו שהקב"ה יצווה את נח לעשות פתח לתיבה (רק ציווהו על מקום הפתח – "ופתח התבה בצדה תשים").

והטעם: בפשוטו של מקרא מובן, שכאשר ציווה הקב"ה לנח לעשות תיבה, לא הי' צורך לצוותו על כל הפרטים המוכרחים להיות בבנינה, כי מובנים הם מעצמם; ורק פרטים אלו שנח לא הי' יודע מעצמו, ציווהו הקב"ה עליהם.

ולכן לא הי' צורך לצוותו על מכסה התיבה ופתח התיבה²¹ וכו', שהרי פשוט שמהענינים העיקריים בבנין התיבה הם המכסה והפתח וכו'.

ועפ"ז מובן גם בנוגע להאיר את התיבה, שבעצם לא הוזקק נח לציווי מפורש מהקב"ה ע"ז, כי פשוט שצריך לעשות דבר שיאיר את התיבה. ובפרט שבתיבה הי' "כל החי' למינה וכל בהמה וגו', שמזונותיהם היו מוטלים

לפרש הכתוב, ולפירוש הב' מלכתחילה אין צורך לפרש הכתוב, ולכן מפרש רש"י הכתוב רק להפירוש שהכתוב צריך פירוש; משא"כ בנדוד"ד שפשוטות משמעות הכתוב ("עוד כל ימי הארץ וגו' ויום ולילה לא ישבותו") מוכיחה שהמזלות שבתו בימי המבול.

(20) פרשתנו ת. יג.

(21) משא"כ בנוגע מקום הפתח – ראה רא"ם וגו"א כאן.

הפשוט¹⁵) במ"ש, "(ששבתו) כל ימות המבול", היא רק להמ' יום שהי' המבול וכמ"ש¹⁶, "יהי המבול ארבעים יום על הארץ¹⁷;

ולאחרי מ' יום אלו, כבר שמשו המזלות והיתה תועלת בהחלון שנעשה ל"צהר" – להאיר את התיבה¹⁸.

אבל עדיין נשארה התמי': להיש אומרים ד"צהר" הוא "חלון" – מה האיר את התיבה במשך כל המ' ימים שלא שמשו המזלות¹⁹!?

(15) משא"כ ע"ד הדרש – ראה ירושלמי פסחים (שם): "לא שמשו המזלות בשנת המבול". וכן בב"ר (פרשתנו לד, יא. וש"נ): "לא שמשו כו' י"ב חודש". ולהעיר מפ"י הרד"ק פרשתנו ת, כב. (16) פרשתנו ז, יז.

(17) או עד לאחר ק"ג יום שאז (ת, ב): ויסכרו .. ארובות השמים ויכלא הגשם מן השמים – היינו שכל התלוי בהשמים (שהמזלות בכללם) – חזרו לסדרם.

(18) ראה מדרש אגדה (באבער) כאן. וע"פ המבואר בפנים יתורצו שאר קושיות הרא"ם – שכולם מהפסוקים שלאחרי מ' ימי המבול, עיי"ש.

(19) בפני משה לירושלמי פסחים (שם) כי דהמ"ד שהי' אבן טובה ס"ל כהמ"ד שלא שמשו המזלות. ומשמע, דהמ"ד דס"ל, "חלון" ס"ל כהמ"ד שלא שבתו המזלות בימי המבול. אבל אא"ל שמה שפרש"י, "לא שמשו המזלות" הוא רק לפי פירושו "אבן טובה" (כמו שמצינו כמ"פ שרש"י מפרש פסוק רק לפי א' מפירושו במקום אחר), אבל להמ"ד "חלון" שמשו המזלות גם בימי המבול

– כי [נוסף לזה, שהמ' יום שירדו הגשמים לא פתח נח החלון מפני הגשמים, כמובן (ראה מדרש אגדה (באבער) כאן*), הרי' כלל הנ"ל מתאים רק במקום שרק לפי א' מפירושו יש צורך

(* אלא ששם איתא שמשו זה היו שניהם (חלון ואבן טובה) בהתיבה (וכ"ה בחזקוני כאן), ומשא"כ בפרש"י שמפורש שהן ב' דיעות.

הי' אור נוסף בהתיבה (אחרי המ' יום שלא שמשו המזלות); ואף שע"י חלון א' לא נתוסף הרבה אור בהתיבה – הרי שימש החלון גם שמושים אחרים²⁴ (כגון להכניס ולהוציא, לאוויר וכיו"ב).

אלא שפירוש זה אינו מרווח כל כך, כי מזה ששינה הכתוב מלשון הרגיל (– „חלון“) וכתב „צהר“, בהכרח לומר שתפקידו העיקרי בתיבה הי' בשביל (תוספת) אור²⁵. והרי: א) חלון אחד אינו יכול להאיר רק חלק קטן של התיבה (כנ"ל ס"א), ב) לא נכנס אור בהתיבה ע"י החלון עד לאחרי מ' ימי המבול (כנ"ל ס"ב)²⁶.

ולכן מביא רש"י עוד פירוש: „וי"א אבן טובה המאירה להם“ – שלפירוש זה, הרי יכולים להוליך את ה„צהר“ (האבן טובה) לכל חלקי התיבה, להאירם בעת הצורך; וגם הי' משמש כ„צהר“ כל הזמן שהיו בהתיבה.

אלא שפירוש זה (אבן טובה) אינו מתיישב בלשון הכתוב, „צהר תעשה לתיבה“, והול"ל „צהר תכניס לתיבה“ וכיו"ב²⁷. וגם: מדוע יצווה הקב"ה לעשות דבר בלתי רגיל לגמרי – להכין אבן טובה – בשביל תוספות אור בהתיבה?

ומכיון שפירוש זה אינו מתיישב

24) ראה טור הארוך שבהערה 12, שפ"ח ודברי דוד כאן. גר"א פרשתנו ת, ו.
25) וכמו שפרש"י עה"פ (פרשתנו שם) „ויפתח נח את חלון התיבה אשר עשה“: „לצהר“.
26) ולפי המדרש אגדה שבהערה 19 לא שימש החלון כלום המ' יום שירד הגשם.
27) כבלבוש האורה כאן.

על נח, ועוד שכאור"א הי' במדור בפ"ע, כנ"ל – ובודאי הכין נח מעצמו נרות ושמן וכדומה להאיר את התיבה, וגם בלי ציווי הקב"ה עי"ז²².

אלא שעפ"ז מתעוררת השאלה: מדוע ציווה הקב"ה את נח „צהר תעשה לתיבה“ – הרי בלא"ה בודאי הי' נח מכין במה להאיר את התיבה?

ובהכרח לומר, שיש בזה ציווי מיוחד – היינו, שהקב"ה ציווה אותו לעשות „צהר“ (– ענין של „אור“) נוסף להאור שהכין מדעתו – בכדי להוסיף אור בתיבה.

וב„צהר“ נוסף זה מפרש רש"י ב' פירושים: „י"א חלון“ – שע"י החלון²³

22) ראה בפ' הרד"ק כאן. ולקמן ז, כד.
23) כי למ"ד „חלון“, הרי – לולי ציווי הקב"ה – אולי לא הי' נח עושה חלון(ות) להאיר את התיבה, כיון שבלא"ה הוצרך להכין נרות וכיו"ב להאיר את התיבה בלילה וכשהי' החלון סגור. ועשיית חלון מחלישה הגנת התיבה מהמים (ראה פרש"י ד"ה בצדה תשים).

* משא"כ להמ"ד „אבן טובה“, הרי ממש"נ (פרשתנו ת, ו) „ויפתח נח את חלון התיבה“ מוכח שעשה נח חלון מדעת עצמו.
ועפ"ז יש לתדק קושיית הרא"ם על מה שפרש"י (שם) „את חלון התיבה אשר עשה – לצהר כו“ – דמחא שנקט הלשון „צהר“, מוכח שכוונתו למ"ש בקרא „צהר תעשה לתיבה“, וכמה"ד „חלון“ – והרי לעיל „פירש אותו כמסופק י"א חלון וי"א אבן טובה“ (וראה גם בגר"א שם),
– כי להמ"ד „אבן טובה“ הרי מובן מעצמו מה שהפסוק מוסיף תיבות „חלון התיבה אשר עשה“ – כיון שעשאו נח על דעת עצמו, ולכן לפירוש „אבן טובה“ אין הכתוב צריך פירוש (ראה לעיל הערה 19);

משא"כ להמ"ד „חלון“ הרי תיבות „אשר עשה“ מיותרות, ולכן הוצרך רש"י לפרש שנכתבו בכדי שלא לטעות שהכוונה על הפתח (ראה בגר"א שם).

ולגלות אור אלקי בעולם; וזה יכול להיות בב' אופנים:

הדרך הראשונה היא לעשות „חלון“. והיינו, כי באמת ישנו אור האלקות בעולם, וכידוע³⁰ שהבעלי עסקים יכולים לראות השגח"פ בעניני העולם שלהם, ועוד יותר מאלו הנמצאים כל ימיהם בד' אמות של תורה ותפלה. אלא שבכדי להגיע לזה, צריכים להסיר ההעלם והסתר שישנו על האור האלקי – להסיר את לבוש „הטבע“, שהוא הסתר על אלקותו ית' שלמעלה מהטבע. וזוהי מדריגה הראשונה בעבודת האדם, לעשות „חלון“ בהמחיצה וההסתר ד„טבע“, שיאיר בעולם אור האלקי שלמעלה מהטבע.

ואחר שכבר נעשה ה„חלון“ במחיצה של „הטבע“, שמאיר בעולם האור שלמעלה מהטבע. הר"ז נתינת כח להאדם, להתעלות ולהגיע למדריגה ואופן נעלה יותר בעבודת ה': „וי"א – אלו שכבר עשו החלון – אבן טובה המאירה להם“ – היינו לא רק שמסירים ההעלם והסתר דלבושי הטבע, אלא שמהפכים הטבע עד שנעשה הוא עצמו ענין של אור וגילוי³¹ – „אבן (עצמה – נעשית אבן) טובה³² המאירה להם“.

(ומשיחת ש"פ נח, תשל"א)

בלשון הכתוב, לכן מביאו רש"י רק כפירוש שני, והראשון הוא פירוש העיקרי.

ועוד י"ל בזה (ועיקר) ובהקדם: מדובר כמה פעמים שרש"י בפירושו מיישב כל דבר הקשה ע"פ פשוטו של מקרא – ולכאורה בנדו"ד קושיא גדולה בלי תירוץ בפרש"י: כל הפרטים בציווי התיבה פירש רש"י טעם כאו"א, ומקדים „ולמה“ (היינו – שצ"ל טעם) – ומה הטעם ד„צהר“? ואי משום שילוח העורב כו' – ה"ה יכול לשלחו דרך הפתח.

ולכן פרש"י „חלון“ – כיון דמעצמו לא ה' נח עושה חלון, שהרי נאמר לו „והנני משחיתם גו“ דמסתבר דנאמרו לו פרטי העונש כולל שלא שמשו המזלות,

אבל בנוגע לפועל „הורידן ברחמים אם יחזרו יהיו גשמי ברכה“²⁸ לכן גם נצטוו לעשות חלון,

משא"כ להפ"י „אבן טובה“ – שצ"ע טעם הציווי.

ד. מיינה של תורה“ שבפרש"י זה:

ההפרש בין האור שנכנס ע"י חלון להאור שצ"י אבן טובה הוא: „אור החלון הוא אור הבא מבחוץ, ואור אבן טובה מאיר מבפנים היינו מעצמותו ומהותו“²⁹.

וב' ענינים אלו, הם שני אופנים בעבודת ה': תכלית העבודה דתומ"צ היא לעשות „צהר“ לתיבה – להכניס

(28) פרש"י ז, יב.

(29) ד"ה צהר תעשה לתבה תש"ב.

(30) היום יום ד' תשרי (ע' צג).

(31) וע"ד ב' האופנים בבירור ה„חשך“: הסרת החשך שלא יסתיר על האור, או שהחשך עצמו נהפך לאור (ראה בארוכה ד"ה צהר תעשה לתבה תרצ"ה).

(32) שזהו היוקר (לקו"ת נשא כג, ג. ראה כז, ב. ועוד). ולהעיר מהפ"י ב„מעשים טובים“ (תו"א מג"א בתחלתו).